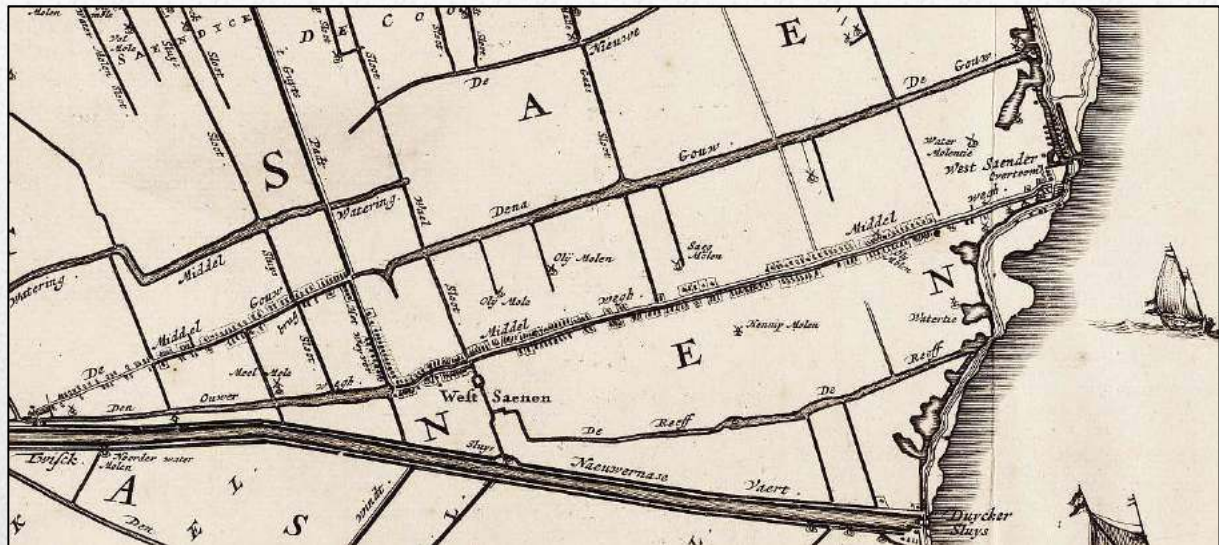

Boerderijen van de familie Zonderland te Westzaan

De geschiedenis van een pand ten westen van J.J. Allanstraat 381-383, een pand tussen Zuideinde 244 en 256, Zuideinde 253, J.J. Allanstraat 360, 350 (en een huis ten zuiden daarvan) en 423, 290 en 313, 289-291, 238-240, 124 (tegenwoordig 116), Middel 2 en J.J. Allanstraat 354

Inhoud

1	Inleiding	2
2	Ten westen van J.J. Allanstraat 381-383	3
3	Zuideinde 244(a) en 253	4
4	J.J. Allanstraat 360, 350 (en een huis ten zuiden daarvan) en 423	6
5	J.J. Allanstraat 290 en 313	11
6	J.J. Allanstraat 289-291	13
7	J.J. Allanstraat 238-240	16
8	J.J. Allanstraat 124 (116)	22
9	Middel 2	25
10	J.J. Allanstraat 354	29
	Bijlage: Stamboom familie Zonderland	32

Foto voorpagina: fragment 16^e-eeuwse kaart van de Zaanstreek. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 91.005132.

1 Inleiding

In het 19^e-eeuwse Westzaan was er een tiental families die veel bezittingen in en rondom het dorp had. De verhoudingen tussen de welgestelden en armen waren sinds de economische recessie in de 18^e eeuw, de daaropvolgende Franse Revolutie en de Bataafse Republiek in de periode 1795-1813 flink veranderd en eertijds vermogende families als Jongewaert en Kruijt waren flink geruïneerd. Desondanks was er nog steeds een aantal families rijk tot steenrijk. Voorbeelden zijn de families Dekker, De Lange, Rot (later Rote), Zwikker, Schoen, Peereboom, Allan, De Jong, Kalf, Kat en ook zeker... de familie Zonderland.

Van oudsher woonde deze familie in de Krabbelbuurt, de huidige J.J. Allanstraat. In 1769 kocht Cornelis Hendrikszn Zonderland (ca. 1735-1808) vijf jaar voordien getrouwd met Trijntje Adriaens Tuijn (ca. 1740-1813), een huis aan de westkant van deze weg, ten westen van een pand op de plek van J.J. Allanstraat 381-383. Het stond dus iets verder van de weg af. Ze bezaten het tot hun overlijden in 1810 en 1813. Hun zoon Cornelis Corneliszn Zonderland trouwde in 1788 en vestigde zich eerst aan het Zuideinde, op de plek van nummer 253. In 1792 kocht hij daar tegenover een huis tussen Zuideinde 244 en 256. In 1805 vestigde hij zich met zijn gezin definitief aan de oostkant van de Krabbelbuurt en vanaf 1817 op de plek van nummer 350. In diezelfde tijd kocht hij ernaast een tweede woning, in 1820 gesloopt. Een jaar later werd ook J.J. Allanstraat 423 aangekocht en verhuurd. Het pand op de plek van J.J. Allanstraat 350 bleef nog twee generaties in het bezit van de familie, maar gaandeweg de 19^e eeuw gingen andere nazaten zuidelijker wonen: Cornelis' zoon Willem (1792-1866) met diens eerste vrouw Aafje Schoen en tweede vrouw Grietje Schuijt achtereenvolgens op nummer 290 en 313, diens zoon Teunis Zonderland (1841-1915) met diens vrouw Elisabeth Dirksdr Maas eerst op nummer 290 en later op 313. Hij bouwde de boerderij J.J. Allanstraat 289-291 die zijn zoon Willem en schoonzoon Pieter Bierre voortzetten, Willems' zoon Gerrit (1832-1924) met zijn vrouw Klaasje Maas op nummer 238-240. Gerrits' zoon Cornelis Zonderland (1874-1946) zou met zijn vrouw Maartje Biere op J.J. Allanstraat 124 boeren.

Tot slot zou een zoon van Cornelis Corneliszn' jongste zoon Adriaan, namelijk Anthonie Cornelis Zonderland (1844-1895) in 1871 eigenaar worden van de woning Middel 2. Enkele jaren later werd deze herbouwd als stolpboerderij en in 1903 nam diens zoon Arie deze over tot verkoop aan diens schoonzus en zwager, de familie Schellinger-Akkerman.

Onderstaand een overzicht van vijf generatie boeren Zonderland in Westzaan

Waar geen voetnoten zijn vermeld, is informatie afkomstig uit gegevens van het kadaster, bouwdoossiers van de voormalige gemeente Westzaan en de bevolkingsregisters van Westzaan, allen in bewaring bij het Gemeentearchief Zaanstad.

Waar geen bronvermelding bij de foto's staat, zijn deze gemaakt door ondergetekende.

Westzaan, maart 2017

Jan van der Male

2 Ten westen van J.J. Allanstraat 381-383

Omstreeks 1735 werd Cornelis Hendrikszn Sonderland geboren, in 1763 getrouwd te Westzaan met Trijntje Adriaensdr Tuijn.

Vijf jaar later, in 1769 kocht Cornelis Zonderland een huis aan de westkant van de toenmalige "Crabbelbuurt", de huidige J.J. Allanstraat. Het was voordien eigendom van Adriaan Tuijn, dus naar alle waarschijnlijkheid Cornelis' schoonvader (zijn schoonmoeder woonde in het voorste deel van Zuideinde 253 tot 1788, toen Cornelis' zoon Cornelis dat kocht, waarover in het volgende hoofdstuk meer). We moeten de woning van Cornelis en Trijntje zoeken áchter het huidige pand J.J. Allanstraat 381. Aan de straatzijde woonde in die tijd Claes Janszn Knapert, vanaf eind 18^e eeuw diens zoon Jan. Aan de zuidkant van de woning van Zonderland lag land van Cornelis Schots en aan de noordkant was het land eigendom van Pieter Paauw. Bij dezelfde koop waren diverse stukken land ten westen van de woning inbegrepen.

In 1791 breide Zonderland zijn land ten westen van zijn woning uit met grond van Dirk Kuijper.

Op 17 december 1808 overleed Cornelis Zonderland op 73-jarige leeftijd. Zijn vrouw overleed naar alle waarschijnlijkheid in 1813.

Vermoedelijk is het pand kort nadien door de kinderen verkocht. Niet ondenkbaar is dat een verkoop door zoon Cornelis Zonderland in 1815 van twee "*ledige erven*" aan de westkant van de weg (helaas staat er geen verdere specificering) en het land "*de Huiskamp*" hier betrekking op heeft.

Naar alle waarschijnlijkheid is het huis in elk geval reeds voor 1827 gesloopt, omdat het kadastraal minuutplan van dat jaar het pand van Cornelis Hendrikszn Zonderland en Trijntje Adriaensdr Tuijn niet meer laat zien.

De verdere historie van J.J. Allanstraat 381 en 383

Het huis van de familie Knapert zou in de 19^e eeuw achtereenvolgens eigendom zijn van Dirk Crock en de broers Jacob en Cornelis Avis, van de blauwselfabriek. In 1871 werd het pand geveild en in 1897 door de toenmalige eigenaar Engel gesloopt. Er verrees een nieuwe woning die in 1924 als groentezaak werd ingericht door Hendrik Jacobszn Tanger.

Zuidelijk van deze woning verrees in 1957 het huidige pand J.J. Allanstraat 381. In 1988 ging het huis van krap een eeuw oud ook tegen de vlakte en werd de huidige bungalow J.J. Allanstraat 383 gebouwd.

Links: het in 1897 gebouwde J.J. Allanstraat 383 in 1979. Het zou negen jaar later worden gesloopt. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.14850.

Rechts: anno 2011 in het midden het in 1988 gebouwde J.J. Allanstraat 383. Juist daarachter is het dak zichtbaar van het in 1957 gebouwde J.J. Allanstraat 381. Hierachter woonde in de 18^e eeuw Cornelis Hendrikszn Zonderland met zijn gezin.

3 Zuideinde 244(a) en 253

Aankoop voorste deel van een huis op de plek van Zuideinde 253 in 1788

In 1764 kregen Cornelis Hendrikszn Zonderland en Trijntje Adriaens Tuijn (ook wel Krom genoemd) een zoon die zij Cornelis noemden.

Deze trouwde in 1788 met Aafje Willemsdr Boon. Zij vestigden zich aan het Zuideinde in Westzaan, in het voorste deel van een huis op de plek van huidig Zuideinde 253. Zij kochten dat van *“de vrouw van Adriaan Tuin”*, dus dat zal Cornelis' oma van moederszijde zijn geweest (zijn ouders woon Achterbuurman was Gerrit Bos die er al voor 1777 woonde. Het huis had toen als adres in het zogenoemde maatboek der verponding nummer 203.

Hoewel Zonderland tot circa 1820 geregistreerd staat als schoenmaker, was hij bepaald niet onbemiddeld en deed hij zijn naam geen eer aan: hij kocht vanaf 1788 diverse percelen grond in het dorp, waaronder aan de Reef ter hoogte van molen De Banning. Tot in elk geval 1789 was dat in totaal 21 roeden groot. Uitgaande van Rijnlandse Roeden wil dat zeggen ruim 297m2.

Aankoop van een huis aan de Ruijgeneelsloot in 1792 en verkoop van het eerste pand in 1798

Ook kocht hij in 1792, in de transportregisters aangeduid als *“Cornelis Corneliszn de Jonge”* het schuin tegenover zijn woning gelegen pand *“belend ten noorden de oude ruigsloot”* dat toen verpondings- of gemeentenummer 163 had. Dat stond tussen het huidige Zuideinde 244 en 256 en was sinds 1779 eigendom van Jan Frederik Klokkemeijer. De oudste archiefsporen van deze woning dateren uit 1736.

Uiterlijk zes jaar na aankoop zal Zonderland naar laatstgenoemde woning zijn verhuisd. We weten dat door de verkoop van het voorste deel van de woning op de plek van Zuideinde 253 in 1798. Dat werd aangekocht door Gerrit Maartenszn Louwen (1749-1820), die inmiddels ook al eigenaar was van het achterste deel van het huis dat intussen verpondingsnummer 164 had gekregen. Achterbuurman Bos was namelijk overleden.

Louwen had met de tweede aankoop in 1798 dus het gehele pand met bijbehorend erf in zijn bezit. Aan de noordkant van het huis lag een *“gemeen pad”* dat wil zeggen een gemeenschappelijk pad. Bij de koop hoorden ook twee akkers van Zonderland aan de westkant van de Reef, dus tussen de Reef en de Nauernasche Vaart.

Verdere historie van het perceel Zuideinde 253

Gerrit Louwen was in 1775 met Trijntje Jansdr Verweel (1751-1830) getrouwd. Vermoedelijk na 1805 kochten zijn vrouw en hij ook onder meer het tegenover gelegen pand Zuideinde 244, een strook grond waar rond 1870 Zuideinde 241-245 zou komen en een weiland waar in 1862 Zuideinde 222 is verzeen.

Na overlijden van Trijntje Louwen-Verweel werd in 1848 door hun kinderen in 1848 het huis gesloopt, waarna een stal resteerde. Deze *“koestalling”* werd eigendom van zoon Jan Louwen (1786-1857), gehuwd met Trijntje Cornelisdr Trompetter (1790-1847). Oudste zoon

Boven: links het terrein waar van 1792 tot 1805 de woning van Cornelis Corneliszn Zonderland stond. In de verte Zuideinde 244 met hooiberg. Foto © Westzaanse Digitale Beeldbank / Nico Heermans.

Onder: het pand Zuideinde 244 in 2013. Links hiervan stond de woning die Cornelis Corneliszn Zonderland in 1792 kocht en in 1805 af liet breken.

Boven: links het pand Zuideinde 253, gebouwd in 1907 als gymnastieklokaal en in 1932 verbouwd tot de huidige woning. Het is minimaal het derde pand op deze plek. Het vorige huis uit circa 1855 was in 1904 afgebroken. Op deze plaats stond tot halverwege de 19^e eeuw een woning waar sinds 1788 Cornelis Corneliszn Zonderland met zijn gezin woonde.

Onder: het huidige pand, nog in de situatie als gymnastieklokaal omstreeks 1920. Foto © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank / Nico Heermans.

Maarten (1778-1852), gehuwd met Antje Jacobsdr Bes (1774-1799) en daarna met Guurtje Cornelisdr Dik (ca 1781-voor 1852), Jannetje, werd eigenaar van het schuin tegenover gelegen Zuideinde 244. Jan Louwen bouwde tussen 1851 en 1858 een nieuwe woning bij de stal of wellicht is de stal ook vernieuwd.

Na zijn overlijden werd Cornelis Janszn Louwen (1822-1882) van dit "woonhuis met aanhorigheden" eigenaar. Hij was van beroep "werkmán", in 1846 getrouwd met Grietje Klaasdr Smit (1820-1856) en daarna met Engeltje Willemsdr Swart. Zijn zussen Trijntje (1817-1890), Jannetje (1832-1895) en

jongere broer Gerrit (1826-1880) waren eigenaar geworden van Zuideinde 244. Zij waren alle drie ongehuwd.

In 1882 werd het pand eigendom van Maarten Corneliszn Louwen (1849-1918) en in 1886 van zijn broer Jan Corneliszn Louwen. Deze vierde generatie Louwen sloopte in 1904 het 19^e-eeuwse huis met stal en drie jaar later kwam er een gymnastieklokaal voor Gymnastiekvereniging 't Hoen.

Dit gymnastieklokaal werd in 1932 verkocht aan de noordelijke buurman, winkelier Hendrik Tobiaszn Rem die het verbouwde tot woning. De houten voorgevel werd vervangen door een stenen gevel. Sinds 1963 is het pand in handen van de familie Schweitzer die er tussen 1968-1970 een winkel naast bouwden ten behoeve van loodgieters- en gasfitterswaren.

Sloop van het huis aan de Ruijgeneelsloot in 1805 en (definitieve) vestiging aan de J.J. Allanstraat

Terug naar het pand dat Cornelis Zonderland in 1792 kocht.

In 1805 kocht hij een woning aan de oostkant van de toenmalige Krabbelbuurt, naar alle waarschijnlijkheid op de plek van J.J. Allanstraat 360 en in 1817 kocht hij de woning op de plek van J.J. Allanstraat 350.

Datzelfde jaar 1805 liet Zonderland de oude woning aan de Ruijgeneelsloot slopen en hij verkocht het lege erf van 700m² aan Jacob Janszn Groot, die ten noorden daarvan woonde, in het achterste deel van een woning Zuideinde 252-254. Na Groot kwam het weilandje in handen van de Westzaanse nachtwaker Adriaan Broers (1780-1857), wiens zoon Hendrik het uiteindelijk verkocht aan de familie Louwen die inmiddels aan de zuidkant op Zuideinde 244 woonde.

In 1812 treffen we nog een notariële akte aan waarin schoenmaker Cornelis Zonderland, die toen in huis nummer 277 woonde, het pand met gemeentenummer 161 verkocht. Opvallend is dat in de akte wordt gesproken over de oostkant van de *Krabbelbuurt*, maar het móet eigenlijk wel om het Zuideinde gaan, gezien het relatief lage huisnummer. Behoudens tussentijdse vernummeringen van de huizen zouden we dit pand kunnen lokaliseren iets zuidelijk van het in 1805 gesloopte pand aan de Ruijgeneelsloot (nummer 164). Noordelijke buurman was Willem Bruijgom Tip (die inderdaad langs de Ruijgeneelsloot wel eigendommen had) en aan de zuidkant was 't perceel in bezit van Gerrit Louwen.

4 J.J. Allanstraat 360, 350 (en een huis ten zuiden daarvan) en 423

Aankoop van J.J. Allanstraat 360 in 1805

Cornelis Corneliszn Zonderland (1764-1838) en Aafje Willemsdr Boon (1765-1845) woonden sinds hun huwelijk in 1788 op de plek van Zuideinde 253 en vanaf 1792 in een woning tussen Zuideinde 244 en 256. In 1805 kocht "*Cornelis Cornelis Zonderland junior*" een woning aan de oostkant van de Krabbelbuurt. Dat was tot die tijd eigendom van Pieter Velthuis. Het had toen verpondingsnummer 212. Aan de zuidkant werd het belend door Willem Bruijgom Tip, aan de noordkant door "*Jan Bringman*". Naar alle waarschijnlijkheid betreft dit een woning op de plek van J.J. Allanstraat 360, er vanuit gaande dat dit de woning is met gemeentenummer 277 waar Cornelis Zonderland in 1812 woonde.¹

Uiterlijk begin 1817 verkocht Zonderland deze woning in verband met aankoop van een zuidelijker gelegen huis. De verkoopakte is helaas niet gevonden.

Verdere historie van J.J. Allanstraat 360

Wel weten we dat in mei 1817 het pand werd verkocht door arbeider Gerrit de Boer aan Simon Sip. De noordelijke buurman was toen Pieter van Zaanen, ten zuiden was het perceel eigendom van Wouter Neuzel. Simon of Sijmen Willemszn Sip (1774-1848), van beroep arbeider, was eerst

Rechts het pand J.J. Allanstraat 356, links daarvan J.J. Allanstraat 360, tot begin 19^e eeuw van Cornelis Corneliszn Zonderland. In 1959 werd het afgebroken ten behoeve van een nieuwe woning. Links ervan zien we het oude J.J. Allanstraat 362, in de jaren '60 van de 20^e eeuw eveneens vervangen door een nieuwe bungalow. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 26.00434.

¹ Tegenstrijdig is dat de noordelijke buurman van J.J. Allanstraat 360 in de 19e eeuw eerst Pieter van Zaanen en daarna diens zoon Cornelis van Zaanen was, die J.J. Allanstraat 362 tot zijn overlijden bezat én bewoonde. Maar mogelijk was daar tussen een klein strookje grond dat eigendom van "Bringman" was.

getrouwd met Dieuwertje Swart en daarna in 1827 met Guurtje de Lange. Zij woonden hier samen met twee kinderen; het tweede gedeelte van het pand werd verhuurd aan Cornelis Stolp en Maartje van Zanen, daarna ging de familie Sip daar zelf wonen en volgden de gezinnen van Gerrit van der Engh en Lijsbeth de Wit en daarna de drie heren Huijbert Schippers, Theodorus van de Engte en Gerrit Schippers.

Na het overlijden van Sip werd Cornelis de Jager korte tijd eigenaar, vanaf 1850 kocht Cornelis Janszn Bakker, gehuwd met Maartje van Waert, het pand aan. De familie Bakker werkte sinds 1823 met molen De Veldkat, aan de overkant van de straat achter J.J. Allanstraat 441, waar Cornelis was geboren en getogen. De familie Bakker zou tot het overlijden op deze plaats wonen en de andere helft van het pand verhuren aan kantoorbediende Arend Janszn Booij en diens vrouw Neeltje de Vries. Zoon Jan Bakker werd in 1877 eigenaar en zou dat tot 1912 blijven. Anno 1891, in de tussentijd vernummerd van 277 in 241 en 241 en sinds 1886 in Wijk E88 en E89, woonde aan de noordkant Jan Volland.

Korte tijd was Pieter Dirkszn Havik eigenaar, vanaf 1917 was dat Jacob Hendrikszn Valk, een van de vier directeuren van Meubelfabriek de Valk. Toen deze in 1931 een nieuwe woning iets zuidelijker aan de overkant van de straat liet bouwen (J.J. Allanstraat 411) werd het oude pand verkocht aan Adrianus Kuiper. We komen in de vooroorlogse jaren namen van talloze huurders tegen. Rond 1920 werden de huisnummers Wijk E88 en Wijk E89 respectievelijk Wijk E79 en Wijk E80. Vanaf 1951 werd Simon Mes de nieuwe eigenaar en vanaf 1959 Steven de Graaf. Datzelfde jaar ging het oude pand waar eertijds Zonderland woonde, tegen de vlakte en verrees de huidige woning J.J. Allanstraat 360. Volgens een gedenksteen in de voorgevel werd de eerste steen gelegd door Hennie de Graaf in mei 1959.

Aankoop van J.J. Allanstraat 350 in 1817

In 1817 kocht schoenmaker Cornelis Zonderland een woning met als adres gemeentenummer 271. Het was voordien eigendom van arbeider Pieter Krom die het in 1814 had aangekocht van Adriaan Tip, de zoon van Willem Bruijgom Tip en zelf woonachtig op Kerkbuurt 15. De familie Tip was zeer vermogend. Zij bezaten ook sinds 1813 het tegenover gelegen pand J.J. Allanstraat 423 met de molen daarachter. Het is lastig te achterhalen wanneer Tip het had aangekocht en van wie, omdat deze familie enorm veel bezittingen had.²

Reeds in 1709 was het perceel van J.J. Allanstraat 350 en de nabije omgeving al bebouwd want in een verkoopakte van het tegenovergelegen huis (op de plek van nummer 423) stond namelijk: *“Staande & leggende tot Westzanen inde crabbelbuurt aen & bewesten de wegh regt tegen over de weduwe van claas will[em] peereboom”*.³

Broer Adriaan als buurman aan de noordkant

Aan de noordkant woonde anno 1817 Adriaan Zonderland. Vermoedelijk was dit de noordzijde van dezelfde woning, waar volgens het bevolkingsregister inderdaad Cornelis' broer Adriaan Corneliszn Zonderland (1768-1844) met diens vrouw Grietje Jongewaard (1767-1825) woonden.

In het huis daar ten zuiden van woonde Muus Pieterszn Vet. Over dat huis hieronder meer.

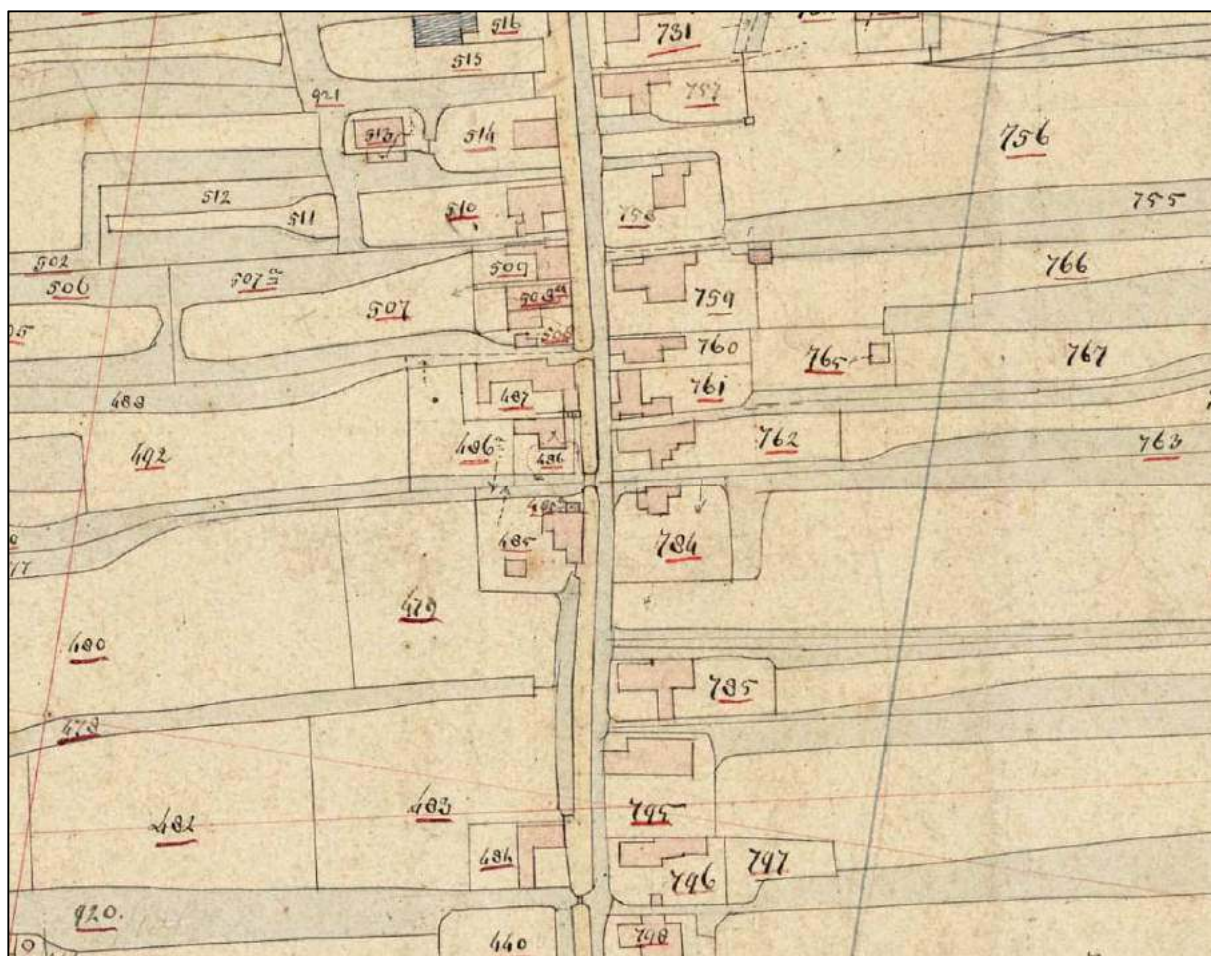
Van schoenmaker naar volledig boer

Naar alle waarschijnlijkheid, als we te maken hebben met één en dezelfde persoon, heeft Cornelis Zonderland rond 1820 á 1830 zijn schoenlepel aan de wilgen gehangen; in het bevolkingsregister van 1820-1840 staat hij nog als schoenmaker te boek, maar in 1821 verkocht hij als boerenknecht diverse stukken land aan de Euverenweg. Als boer kocht hij in 1823 in een publieke veiling land tussen de Reef en de Nauernasche Vaart welk land hij een jaar later weer verkocht. Datzelfde jaar 1824 kocht hij daar vlakbij van Jannetje Gerbrandsdr Dekker een zogenoemd *“Tweebeen”* tussen de Reef en de Nauernasche Vaart.

Uit nog meer gegevens blijkt dat Cornelis en Aafje vrij bemiddeld waren. Ze hadden namelijk een dienstbode, Grietje Willemsdr Karten (1792-1861). Deze woonde bij hen in en dat bleef niet zonder gevolgen: Grietje trouwde in 1819 met zoon Pieter (1795-1869). Een jaar later werd hun oudste zoon geboren, naar opa van vaders kant genoemd.

² In de verpondingsregisters staan de eigendommen op geografische volgorde (van zuid naar noord), maar van 1 eigenaar staat de oppervlakte van alle bezittingen op één plaats genoteerd en is geen specificering gegeven. Dat maakt in dit geval reconstructie op basis van verpondingsregisters onmogelijk.

³ GAZ, oud-notarieel archief OA-0014, inv.nr. 5431.

Het kadastraal minuutplan van 1827 met op kadastraal perceel 784 J.J. Allanstraat 350 waar eertijds de familie Zonderland woonde en daar tegenover C485 dat zij verhuurden. Het pand dat ten zuiden van nummer 350 stond, was reeds in 1820 afgebroken.

Een huis tussen J.J. Allanstraat 344 en 350

Deze betrokken een huis ten zuiden van huidig J.J. Allanstraat 350, dat toen als adres gemeentenummer 269 had. Dat was in tweeën gedeeld, Muus Pieterszn Vet (1738-1819) en zijn vrouw woonden in het tweede gedeelte (al sinds de jaren '70 van de 18^e eeuw). Dat pand moet (blijkens de verpodingsregisters) na 1810 door vader Cornelis Zonderland zijn aangekocht en bleef diens eigendom. Eind 1820 werd dit zuidelijke huis afgebroken.

De tweede generatie Zonderland

Pieter en Grietje namen begin 19^e eeuw het huis van pa en ma Zonderland op huidig J.J. Allanstraat 350 over en anno 1832 waren Pieter en Grietje Zonderland-Karten eigenaar. Het perceel had in 1832 van de landmeters van het kadaster perceelnummer B784 gekregen. Pieter was "visscher", dus blijkbaar was het pand toen nog steeds geen boerderij. Het huis van de Zonderlands aan de oostkant van de weg had als adres gemeentenummer 271 en was in twee gedeelten bewoond, aan de andere zijde woonde begin 19^e eeuw broer Adriaan Corneliszn Zonderland met zijn vrouw Grietje Jongewaard. Daarna kwamen hier "inlandsch kramer" Willem Gerritszn Karten (1821-1895) en Grietje Karten-Pot met hun gezin. Willem was een tanzegger van Grietje Zonderland-Karten. In de periode rond 1850-1860 treffen we namen aan van de gezinnen van achtereenvolgens Willem Heijnis en Aafje Kek, vanaf 1852 Klaas Heijnis en Maartje Doot, Johannes Korver en Grietje Zonderland (vanaf 1861), Jacobus Bakker en Maartje Zaal. In die tijd werd het huis vernummerd van 271 in 236.

De derde generatie Zonderland

In 1860 werd minimaal de derde generatie Zonderland eigenaar, namelijk Pieters zoon Cornelis (1826-1883) en schoondochter Teuntje Zonderland-Kraaijer (1831-1869) eigenaar. In het jaar van laatstgenoemde d'r overlijden en het overlijden van vader Pieter, volgde publieke verkoping aan de familie Kuijt, die ook de tegenovergelegen boerderij J.J. Allanstraat 423 kocht.

De boerderij J.J. Allanstraat 350 in 2013, met de stalling en hooiberg uit 1913 en het woonhuis uit 1926. De schuur rechts is in 2016 vervangen.

De huidige boerderij J.J. Allanstraat 423 in 2013. Het voorgaande huis werd vanaf 1821 tot 1844 door de familie Zonderland-Boon verhuurd.

In 1885 echter kwam de woning weer terug in het bezit van de familie Zonderland: Cornelis' zus Trijntje Pietersdr Zonderland kocht het weer aan. Trijntje d'r man Jacob Janszn Magchaj, met wie ze in 1857 was getrouwd, was het jaar ervoor overleden. Trijntje bewoonde het ene gedeelte, Gerrit Bakker in het andere gedeelte.

Trijntje Magchaj-Zonderland verhuisde in 1907. Tien jaar later overleed ze te Zaandijk. De familie Kat-Buijten, die ook de tegenover gelegen boerderij J.J. Allanstraat 423 inmiddels bezat, nam ook deze woning over.

Familie Kat-Buijten en verder

Dit was Gerrit Simonszn Kat (1851-1925). Hij kocht het aan ten behoeve van zijn zoon Simon (1880-1938) en schoondochter Neeltje Buijten die het betrokken. Vier jaar later, in 1913 werd het oude huis vervangen en liet Kat voor zijn zoon en schoondochter een boerderij met hooiberg bouwen door aannemer G. Harrewijne.

In 1925 overleed Gerrit en zijn zoon Simon (1880-1938) werd eigenaar van het perceel. In 1926 volgde de bouw van het huidige huis voor de veestalling, die datzelfde jaar werd uitgebreid. De weduwe Kat-Buijten liet in 1948 de schuur verbouwen tot noodwoning. Hun zoon Adriaan (1911-1985) werd in 1952 eigenaar van de boerderij. Hij zou de veestalling in 1971 vergroten. Daarna nam zijn zoon Janus de boerderij over. Anno 2016 is een oomzegzegger van Janus, W. Benecke, eigenaar. In 2016 zijn de stalling en hooiberg uit 1913 afgebroken. De golfplatenschuur ten zuiden hiervan is datzelfde jaar vernieuwd door een schuur van hout. Op de plek van de stalling en hooiberg komen binnenkort een nieuwe woning.

Verhuur J.J. Allanstraat 423

In 1821 kochten Cornelis Corneliszn Zonderland (1764-1838) en zijn vrouw Aafje Willemsdr Boon (1765-1845) een 17^e-eeuws huis aan de westkant van de J.J. Allanstraat van Adriaan Tip. Het had als adres gemeentenummer 270 en stond op de plek van de huidige boerderij J.J. Allanstraat 423. Zowel Tip, die zelf op Kerkbuurt 15 woonde, als navolgend ook de familie Zonderland, verhuurden het pand. In het bevolkingsregister van 1820-1840 staat het gezin van Jan Brugman genoemd. Aan de andere kant woonden Guurtje Noomen (1758), Guurtje Heijn (1787) en Pieter Heijn (1799). In het derde deel woonde het gezin van Jan Abbink.

Kort voor het overlijden van Aafje Zonderland-Boon verkocht zij in 1844 de boerderij aan Engel Corneliszn Neeft die hier een boerderij begon. Na hem kwam omstreeks 1870 de familie Kuijt-Fontein en enkele jaren later de familie Kat-Kuijt. De huidige pannenberg dateert uit 1901, het woonhuis werd in 1940 vernieuwd. Anno 2016 woont hier de vijfde generatie Kat.

5 J.J. Allanstraat 290 en 313

De huidige bungalow J.J. Allanstraat 290 in maart 2017, gebouwd in 1967 op de plek waar in de eerste helft van de 19^e eeuw Willem Corneliszn Zonderland met zijn gezin woonde.

J.J. Allanstraat 290

Pieter Corneliszn Zonderland (1795-1869), een van de zonen van Cornelis en Aafje Zonderland-Boon en getrouwd met Grietje Karten, nam het ouderlijk huis op de plek van J.J. Allanstraat 350 over. Hij werd visser.

Zijn oudere broer Willem Corneliszn Zonderland (1792-1866) werd daarentegen boer. Hij trouwde in 1819 met Aagje Cornelisdr Schoen

(1793-1837). Zij betrokken het voormalige pand J.J. Allanstraat 290, aan de oostkant van de toenmalige Krabbelbuurt. Het had toen als adresaanduiding gemeentenummer 245. Daar kwamen hun zonen Cornelis (1822-1860) en Gerrit (1832-1924) ter wereld. Pa Willem bouwde in 1858 voor laatstgenoemde Gerrit een boerderij, J.J. Allanstraat 238-240.

Zeer kort erna moet het gezin zijn verhuisd naar een andere woning, J.J. Allanstraat 313. Niettemin bleef het oude huis nog wel hun eigendom, het zou de navolgende jaren worden verhuurd.

Aafje Schoen overleed in 1837. Drie jaar later hertrouwde Willem met Grietje Schuijt.

In 1843 verkochten Willem en Grietje Zonderland het pand. In de jaren '60 van de 20^e eeuw is het gesloopt. Klaas Wezel bouwde in 1967 de huidige bungalow J.J. Allanstraat 290. In 2000 is het pand vergroot, in 2006 werd de garage voorzien van een schuin dak.

J.J. Allanstraat 313

Willem Corneliszn Zonderland heeft omstreeks 1820 aan de westkant van de weg een ander huis aangekocht. Dat betrof het huidige pand J.J. Allanstraat 313, vermoedelijk in de 18^e eeuw gebouwd tegenover de blauwselfabriek van de firma Avis.

Een deel van het pand, aangeduid met gemeentenummer 233, in de periode 1820-1840 verhuurd aan Pieter Kleijne met diens vrouw Trijntje Blank en hun vier kinderen.

Na het overlijden van Willems eerste vrouw in 1837 hertrouwde hij drie jaar later met Grietje Schuijt.

Na het overlijden van Willem Zonderland in 1866 werd zoon Teunis (geboren uit zijn tweede huwelijk) eigenaar van het ouderlijk huis. Hij trouwde een jaar later met de Wormerveerse Elisabeth Dirksdr

Maas (1842-1919) en zij betrokken dit pand.

In 1871 verhuisden zij naar een nieuwgebouwde boerderij iets verder zuidwaarts, J.J. Allanstraat 289-291.

Links J.J. Allanstraat 313 in 2013, in de eerste helft van de 19^e eeuw verhuurd door Willem Corneliszn Zonderland, daarna bewoond door zijn zoon Teunis en diens gezin tot 1871.

Pieter Willemszn Zonderland en diens muzikale kinderen, bewoners van J.J. Allanstraat 316

Naast zoon Teunis was een andere zoon uit Willems tweede huwelijk Pieter Zonderland (1845-1916). Hij werd niet zoals zijn vader en broers Teunis en Gerrit boer, maar horlogemaker. In 1873 kocht hij het pand J.J. Allanstraat 316, een woning uit 1841. In 1883 trouwde Pieter met Antje Hendriksdr de Boer uit Koog aan de Zaan. Tot 1921 bleef het pand van de familie Zonderland-De Boer.

Zij kregen vier kinderen waaronder de muzikale Willem en Greta. Willem (1884-1974) werd muziekonderwijzer in Harlingen en Greta werd muziekonderwijzers in Westzaan. Willem was in 1909, toen zijn broer Hendrik op ongeveer 24-jarige leeftijd overleed, naar Harlingen vertrokken, waar hij aan de slag ging als organist en koordirigent. Voordien was hij organist in Schagen. Het Heerenveens Gemengd Koor, het latere Toonkunstkoor Heerenveen, leidde hij van 1914 tot 1920. In 1917 vertrok hij naar Leeuwarden, daar werd hij organist van de Doopsgezinde Gemeente en van 1919 tot 1934 dirigeerde hij het Stedelijk Orkest Leeuwarden. Verder is de Westzaanse Willem pianist, organist en dirigent geweest in onder andere Dokkum en Heerenveen en adviseur en commissielid van de Bond van Zangkoren in Friesland. Willem overleed in 1974.

Willem Pieterszn Zonderland (1884-1974), zoon van Pieter Willemszn en Antje Zonderland-de Boer

Het oude huis, dat eerst naar alle waarschijnlijkheid als adressering gemeentenummer 233 had, werd verhuurd. Anno 1886 werd het toenmalige gemeentenummer 192a gewijzigd in E10. Eerst woonde er Hendrik Witte. Vermoedelijk rond 1920 werd het adres Wijk E6.

In 1896 verkocht Teunis dit pand huis. Ook de boerderij werd verkocht, maar die bleef de familie Zonderland-Maas pachten. Het ouderlijk huis werd nu eigendom van Lammert Gzn Dekker die reeds in 1888 al huurder was. Diens zoon Klaas werd in 1928 eigenaar en hij verbouwde het pand een jaar later.

In 1937 vergrootte de familie Mulderij de woning en er verrees een schuur bij. De familie Mulderij zou tot na 1957 op deze plaats wonen. In de jaren '80 woonde hier de familie Hoorn.

6 J.J. Allanstraat 289-291

Bouw in 1870 en 1871

Teunis Zonderland kocht uit erfenis van zijn moeder Grietje Zonderland-Schuijt een stuk land dat de kadastrale aanduiding B320 had. Vader Willem Zonderland had het in de jaren '30 of '40 van de 19^e eeuw van Klaas Vriend gekocht.

Op dit land bouwde Teunis, die zelf met zijn vrouw Elisabeth Maas tot dan toe in zijn ouderlijke woning J.J. Allanstraat 313 woonde, in 1870 een stal. Een jaar later verrees er voor de stal een woonhuis, toen aangeduid met gemeentenummer 183c. Het bouwjaar 1870 is met rode pannen in het dak aangegeven.⁴

Teunis en zijn vrouw betrokken de boerderij zelf. In 1886 kreeg de boerderij als adres Wijk D75, vanaf circa 1920 Wijk D87. Kadastraal was het perceel toen bekend als sectie B1418.

Overigens woonde schuin tegenover op J.J. Allanstraat 238-240 sinds 1858 zijn halfbroer Gerrit met diens gezin in een boerderij die vader Willem voor hem had laten bouwen. Gerrit was getrouwd met Klaasje Maas en ondanks dezelfde achternaam als Teunis' vrouw waren zij geen nabije familie.

De stal uit 1870 en de woning uit 1871, gebouwd door Teunis Willemszn Zonderland in 1958. Foto © Collectie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

⁴ De gegevens van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed spreken over een boerderij van eind 18^e eeuw, maar dat is dus niet juist.

Verpachting

In 1896 volgde verkoop van de boerderij aan makelaar Everardus Bramer uit Koog aan de Zaan (overigens datzelfde jaar volgde ook verkoop van het eerste huis van Teunis en Elisabeth op J.J. Allanstraat 313). Na het overlijden van zijn vrouw werd koopman Gerard Vogelenzang uit Scheveningen (!) eigenaar.

De beweegreden voor deze verkoop is niet helder. Teunis en zijn vrouw pachtten in het vervolg de boerderij van deze grootgrondbezitter. Zij overleden in respectievelijk 1915 en 1919.

Inmiddels pachtten hun ongetrouwde zoon Willem en dochter Antje, in 1911 getrouwd met Pieter Pieterszn Biere, de boerderij (Antje's halfneef Cornelis Gerritszn Zonderland trouwde met de zus van Pieter Biere: Maria Biere. Zij woonden op de boerderij J.J. Allanstraat 124).

Dirk Vleeshakker en zijn vrouw met hun paard "Nelis" achter hun boerderij. Foto © Collectie Westzaan in vervlogen jaren, deel 2.

De boerderij J.J. Allanstraat 289-291 in 2013.

Weer familiebezit

In 1919 kochten Pieter en Antje Biere-Zonderland de boerderij van Vogelenzang aan waarmee deze dus na ruim twintig jaar weer familiebezit werd.

In de vroege 20^e eeuw was aan de noordkant van de woning een winkeltje ingericht, waar onder meer klompen en touw werd verkocht.⁵

De familie Biere

Willem Teunisz Zonderland overleed in 1951, de zoon van Pieter en Antje Biere-Zonderland nam eind jaren '50 de boerderij over.

Familie Vleeshakker en daarna Schellingerhoudt

In 1958 kocht de firma Gebroeders Vleeshakker, bestaande uit Jan, Jaap en Dirk Vleeshakker, de boerderij.

Datzelfde jaar lieten zij een schuur achter de boerderij bouwen.

In 1980 lieten Jan. en D. Vleeshakker een dakkapel op de boerderij vergroten.

Dochter Aafke Vleeshakker trouwde met Bouk Schellingerhoudt (1919-2010). Zijn zoon Boudewijn woont hier sinds 1993. In 2009 liet deze een garage annex berging bij het bedrijf zetten.

⁵ Westzaan in vervlogen jaren (deel 1).

7 J.J. Allanstraat 238-240

Inleiding

Aan de oostkant van de J.J. Allanstraat, tot 1939 aangeduid als Krabbelbuurt, tussen de Blauwswelmolensloot en de Dirk de Langesloot, staat aan de oostkant van de weg een 19^e-eeuwse stolpboerderij.

Deze werd gebouwd door Willem Zonderland (1792-1866) voor zijn in 1858 getrouwde zoon Gerrit. Willems' zoon Teunis zou de ouderlijke woning aan de J.J. Allanstraat 313 overnemen en zelf een boerderij schuin tegenover die van broer Gerrit bouwen op J.J. Allanstraat 289-291 voor diens zoon Willem Teunisz Zonderland en schoonzoon Pieter Biere.

Een oud huis tot 1855

Op de plek van J.J. Allanstraat 238-240 stond reeds voor 1827 een huis, eigendom van Dirk Pronk (1799-1864) en zijn vrouw Hillegonda Doets (1803-1873). Zij waren in 1825 getrouwd. Hij was bode bij de gemeente Westzaan. Naast deze woning hadden ze vlakbij nog een tweede huis in eigendom. In 1855 werd het verkocht en wisselde in zeer korte tijd van eigenaars: eerst Pieter Cornelisz Avis, gehuwd met Maartje Jacobusdr van Waert (zij woonden op Kerkbuurt 6) en vervolgens Frans Prins. Het pand was blijkbaar halverwege de 19^e eeuw bouwvallig: nog datzelfde jaar werd het aangekocht door Willem Zonderland die er korte metten mee maakte: het ging tegen de vlakte.

Molen De Jonge Dolfijn, achter het huis

Een hondertal meters achter het huis dat gesloopt werd, stond sinds 1692 een molen, De Jonge Dolfijn genoemd. Deze stond aan de noordkant van het pad, de tegenwoordige Dolphijnstraat. In de praktijk was de molen bekend als De Koperen Berg, naar verluid omdat bouwster Jelis Hendriksz de Vries de bouwsom in koperen munten neertelde voor de aannemer. De Dolphijnstraat werd ook wel aangeduid als Koperenbergsepad. De Vries overleed zeer kort erna, zijn weduwe verkocht de molen eind dat jaar aan Jan Claasz Cleijn en later samen met nog zeven anderen, waaronder Arent Pieterszn Molenaar en Pieter Claasz Houtzager. Begin 1700 heette de molen ook wel De Gekroonde Handschaaf. Laatstgenoemde twee aandeelhouders namen vanaf 1709 alle aandelen over, vanaf 1714 kreeg Houtzager de meeste aandelen. Hij overleed rond 1760, schoonzoon Willem de Vries werd eigenaar. In 1772 werd de molen verkocht aan Pieter van Leeuwen. Hij werkte reeds met molen De Schoolmeester en sinds 1763 met de nabijgelegen molen De Witte Dolfijn. Hij raakte in 1778 failliet en Dirk Blauw kocht de molen. In 1781 werd Claas IJff eigenaar en hij verbouwde 'm tot gerstelmolen. Vanaf 1791 werd Willem Bruijgom Tip eigenaar, samen met zijn zoon Adriaan werkzaam onder de naam Relk & Tip. Zij bezaten diverse molens in het dorp, waaronder Het Prinsenhof en De Oude Ruijgeneel en De Jonge Ruijgeneel. Adriaan Tip deed De Jonge Dolfijn aan het Koperenbergsepad in 1815 van de hand, aan Dirk Heijnis uit Zaandijk. Deze kocht in diezelfde tijd twee huizen aan de westkant van de J.J. Allanstraat, het vroegere pand nummer 315-317 en een huis daar iets noordelijker van. In 1821 of 1822 ging eerstgenoemde huis en de molen over in handen van de broers Jan en Cornelis Gerbrandszn Dekker. De molen De Jonge Dolfijn werd vervolgens eigendom van Cornelis' zoon Gerbrand die de molen omstreeks 1855 belangrijk verbeterde. In 1872 werd de molen verkocht aan de familie Wijnberg & Bakker uit Wormerveer. In 1900 werd de molen afgebroken en in Joure weer herbouwd als de Penninga's Molen. De molen bestaat nog steeds.⁶

De boerderij van Gerrit Willemszn Zonderland

Willem Cornelisz Zonderland bouwde in 1857 een boerderij voor zijn zoon Gerrit (1832-1924), die op 26 april van dat jaar was getrouwd met Klaasje Jansdr (Klasi) Maas. Zij kregen tien kinderen (onderstaand foto's van twee van hen).⁷ Het pand was oorspronkelijk geheel van hout. Het kadastrale sectienummer was intussen gewijzigd in B1092, later nog in B1153, daarna B1477 en uiteindelijk B1665 en 1666.

Naar alle waarschijnlijkheid was toen al reeds de boerderij in twee woongedeelten verdeeld. Het huis aan de zuidwestkant had een voorkamer aan de westkant, in de hoek zat de entree en ten oosten daarvan het keukentje. Daarnaast was de zitkamer. Het noordelijke huis had deze indeling in spiegelbeeld. In het midden van de woning was het zogenoemde "vierkant": de hooiberg. De oostzijde van de boerderij was over de gehele lengte koestal.

In de 19^e eeuw breidde Gerrit Zonderland het boerenbedrijf uit. Zo werd in 1870 de boerderij

⁶ <http://www.molendatabase.org/molendb.php?step=details&nummer=3271>.

⁷ <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-karte/1971.php> en Tanger, J. Bewaard en vermaand.

De stolpboerderij J.J. Allanstraat 240, oorspronkelijk geheel van hout, begin 20^e eeuw, met op de voorgrond de familie Zonderland. Links op de achtergrond de blauwselfabriek van de firma Avis. Foto © J. Tanger.

Johannis en Elisabeth Hotting-Schoen. Foto © Collectie Koos Tanger.

vergroot met, volgens het kadaster, een “aanbouw”. Enkele jaren later, in 1885, kwam er een schuur annex hooiberg ten zuidoosten achter de boerderij te staan. Klasi Maas overleed in 1901, Gerrit Zonderland in 1924. Datzelfde jaar werd de boerderij eigendom van hun zoon Jan Zonderland, gehuwd met Aaltje Slooten. Zoon Kees boerde inmiddels op J.J. Allanstraat 124.

Gepacht door de familie Hotting

Jan en Aaltje Zonderland-Slooten woonden hier echter niet, zij verpachtten de boerderij datzelfde jaar aan het jonge echtpaar Johannis en Elisabeth Hotting-Schoen. Elisabeth was een oomzegger van Jan en Aaltje, haar moeder Aaltje Schoen-Zonderland was een zus van Jan Zonderland. Johannis en Elisabeth hadden toen twee kinderen: Jan Johannis (Joop) (1921-2008) en Jacob (Jaap) (1922-2010). In 1931 werd zoon Jan geboren. Zij woonden na hun trouwen in 1920 eerst

nog een jaartje in Oostzaan, daarna in Westzaan op Krabbelbuurt Wijk E5, even ten noorden van de brug in de J.J. Allanstraat naast autohandel Davidzon, daarna nog iets verder noordwaarts op Wijk E25. In 1924 verhuisden ze naar Wijk D84, de stolpboerderij J.J. Allanstraat 238-240. Daar boerde Johannis samen met zijn zwager Jacob Schoen junior van J.J. Allanstraat 301.

Eigendom van drie generaties Hotting

Pas in 1942 kochten Johannis en Elisabeth Hotting-Schoen de boerderij aan van de familie Zonderland.

Hun jongste zoon Jan (1931) zou de boerderij overnemen. In 1960 werd hij eigenaar. Vader en moeder Hotting-Schoen woonden aan de zuidkant, hun zoon aan de noordkant. In 1957 werd reeds op Jan's naam de houten voorgevel vervangen door een gevel in steen. De reden hiervoor was dat de boerderij op de nominatie stond Rijksmonument te worden. Jan Hotting zag dat niet zitten en door het aanbrengen van een stenen gevel verviel in één keer de monumentale waarde voor het Rijk.... Eind jaren '50 verrees een kippenhok achter de boerderij.

Familie Hotting

Johannis Hotting (1896-1975) was een zoon van Johannis Jacobszn Hotting (1861-1920) en Wilhelmina Hof (1861-1948). Zijn vader was geboren in Ooltgensplaat en in 1865 als kleine jongen naar Barendrecht verhuisd. In 1887 waren vader en moeder Hotting-Hoff naar Zaandam vertrokken en in juni 1894 verhuisden zij naar een woning in de IJpolder van Oostzaan (IJpolder Wijk A22). Tot dan toe was de familie Hervormd maar omstreeks 1890 te Zaandam ging de familie over tot de Christelijk Gereformeerde Kerk.

Eén broer zou een belangrijke rol spelen bij de totstandkoming van een Gereformeerde Gemeente in Amsterdam-Noord aan de Melkweg, een andere broer vestigde zich weer in Zaandam.

Johannis verhuisde in april 1921 vanuit de ouderlijke woning in Oostzaan naar Westzaan om daar te trouwen met Elisabeth Schoen (1898-1973), dochter van Jacob Jacobszn Schoen (1861-1920) en Aaltje Zonderland (1866-1913) die schuin tegenover aan de J.J. Allanstraat 301 woonden.

Johannis' oudere zus Gerdina (1894-1972) was in 1920 naar Westzaan gekomen om daar te trouwen met Johannes Willem Tanger (1894-1981) en die betrokken het Chirurgijnshuis op J.J. Allanstraat 293.

Zijn jongere zus Elisabeth (1899-1952) trouwde in 1920 met Westzaner Klaas Valk (1894-1974). Tot slot zijn jongste broer Levinus (1901-1967) trouwde in 1924 met Antje Schoen (1902-1997), een zus van Elisabeth Schoen. Levinus was stroohandelaar en woonde omstreeks 1928 in Amsterdam maar in december 1930 later vestigde dit gezin zich in Westzaan aan de Overtoom 65. Als stroohandelaar werkte hij samen met de familie Heermans op Overtoom 79. Uiteindelijk zouden Levinus en Antje vanaf minimaal de jaren '40 in Anna Pauwloni gaan wonen waar beiden uiteindelijk overleden.

Johannes was van 1947 tot 1951 diaken van de Gereformeerde Gemeente te Westzaan. In laatstgenoemd jaar ontstond een scheuring in de gemeente, de familie Hotting scheidde zich met het grootste deel van de gemeente af, enkele jaren later sloten zij zich aan bij de Christelijk Gereformeerde Kerk.

In de jaren '70 was het boerenbedrijf niet meer rendabel. Zowel Jan Hotting als zijn oudste broer Joop, die sinds circa 1956 op J.J. Allanstraat 175 boerde, kregen van Jaap Tanger de vraag of de plantsoendienst iets voor hen was. Dat bleek het geval en de boerenfunctie van de stolpboerderij J.J. Allanstraat 238-240 kwam te vervallen. Het land werd verkocht aan Adriaan Kat (1911-1985), boer op J.J. Allanstraat 350.

In 1978 verbouwde Jan Hotting de boerderij grondig, waarbij het stalgedeelte bij beide woningen werd getrokken. De indeling van beide woningen werd fors gewijzigd. Ook werd toen de kapconstructie vervangen.

In 1990 kocht een oomzegger van Jan, Jaap Hotting, de boerderij. Jan Hotting verhuisde naar Putten. Jaap verbouwde en liet in 1992 de zuidelijke woning renoveren, in 1998 werd in een paar maanden tijd het noordelijke deel van de boerderij opgeknapt door bouwbedrijf Kuijt.⁸ De 19^e-eeuwse boerderij kreeg als naam "niet georven, wel verworven".

Summiere genealogische gegevens (in mannelijke lijn)

⁸ De Wessaner, februari 1998. Gegevens Jaap Hotting, Westzaan.

De boerderij J.J. Allanstraat 238-240 gezien vanuit het noorden, in 1933. Moeder Hotting-Schoen met op de arm haar jongste zoontje Jan. Op de voorgrond een walhuisje. Foto © collectie N.J. Heermans / Westzaanse Digitale Beeldbank.

Een Hotting als melkboer

Johannis' en Elisabet's jongste zoon Jacob Hotting (1922-2010) trouwde met Fijtje Marijtje Hoogendoorn (1925-2011), de dochter van Abraham en Catharina Margaretha Hoogendoorn-de Vries die sinds de oorlogsjaren op J.J. Allanstraat 314 een boerderij hadden. Er kon maar één persoon boer worden op de ouderlijke boerderij zodat Jacob besloot melkboer te worden. Hij nam de melkhandel van "vrouwje Gaus" over.⁹ In 1937 liet hij daarvoor bij de ouderlijke boerderij een melkhuisje bouwen. Twee jaar later kreeg dat als adres J.J. Allanstraat 238. Zijn moeder karnde hier de boter, zoon Jaap koelde hier zijn melk.

Melkboer Jaap en zijn vrouw Fijtje Hotting-Hoogendoorn lieten in 1950 een nieuw huis bouwen iets ten noorden van de brug in de J.J. Allanstraat bij bakkerij Smit: J.J. Allanstraat 125. Het werd een gecombineerd woon- en winkelhuis dat in 1958 werd uitgebreid met een garage ernaast. Hun zoon Bram trad in 1976 in de voetsporen van zijn vader als melkboer en nam in 1987 de zaak over. Met zijn SRV-wagen reed hij decennialang door de omtrek tot hij genoodzaakt was dit te beëindigen: zelfs in een landelijk dorp als Westzaan bleek een melkboer die aan huis komt, niet langer in een behoefte te voorzien.

⁹ De Wessaner, juni 1987.

De boerderij met hooiberg in 1958. Op de voorgrond het melkhuisje van Johannes' zoon Jaap Hotting, gebouwd in 1937. Foto © Collectie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

De boerderij in 2013.

8 J.J. Allanstraat 124 (116)

De boerderij die de familie C. Zonderland-Biere begin 20^e eeuw betrok. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.01941.

Inleiding

Vanaf 1909 betrok Gerrits' zoon Cornelis (Kees) Zonderland een oude boerderij aan de noordkant van de Tarweakkersloot. De familie Zonderland-Biere zou er tot het overlijden van Kees in 1946 wonen.

Twee families Verwer

Naar het uiterlijk te oordelen moet dit een 18^e-eeuws of zelfs 17^e-eeuws pand zijn geweest. Begin 19^e eeuw was arbeider Wijbrand Verwer eigenaar van het toenmalige kadastrale perceel C459. We weten niet zeker wie het was, vermoedelijk gaat het om Wijbrand Janszn Verwer (1811-1881), zoon van Jan Wijbrandszn Verwer (1771-1884) en Trijntje Stam. Wijbrand was opgegroeid op J.J. Allanstraat 101 en trouwde in 1831. Hij woonde de navolgende jaren met zijn gezin ten noorden van zijn ouderlijke boerderij in een huis op de plek van het huidige J.J. Allanstraat 103-105. We weten helaas niet wie er in de eerste helft van de 20^e eeuw op dit adres woonde, omdat opmerkelijk genoeg het toenmalige huisnummer 188 niet in de bevolkingsregisters over de periode 1820-1840 en de volkstellingregisters uit 1829 en 1839 voorkomt.

In 1838 werd Klaas Janszn Verwer (1800-1863) eigenaar en minimaal vanaf circa 1850 bewoner. Hij was naar alle waarschijnlijkheid een broer van Wijbrand Verwer. Klaas vergrootte het pand in 1860. In diezelfde tijd werd het omgenummerd van nummer 188 tot 149. Hij verhuurde overigens ook van 1839 tot 1858 de boerderij J.J. Allanstraat 158. Klaas Verwer was ongetrouwd en overleed in 1863. In 1872 volgde verkoop door zijn erfgenamen aan de familie Kalf.

Twee generaties Kalf

Simon Kalf werd anno 1872 als eerste eigenaar.

Vermoedelijk verhuurde hij het al die tijd. Bewoners vanaf circa 1886 tot begin 20^e eeuw waren achtereenvolgens Jacob de Roo, Hendrik Jongewaard, Dirk Kuijper, Gerrit Kuijper en Jan Wijnands, Simon Boering, Simon Dekker Hzn en Dirk Schaap.

In 1890 werd Simons' zoon Jan, slager van beroep, eigenaar. Het tijdperk Kalf duurde tot 1905.

Familie Velthuijs

Pieter Klaaszn Velthuijs was de volgende eigenaar en zelf ook bewoner. Hij bouwde in 1906 een bergplaats bij het pand.

Kees Zonderland (1874-1946) omstreeks 1900. Foto © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank.

De boerderij van de familie Zonderland op J.J. Allanstraat 124 begin 20^e eeuw vanaf de brug over de Tarweackersloot. Links J.J. Allanstraat 119-121. Foto © Collectie J. Tanger.

Familie Zonderland

Na enkele jaren reeds, in 1909 verkocht Velthuijs de boerderij aan Kees Zonderland (1874-1946), zoon van Gerrit en Klaasje Zonderland-Maas. Hij

was opgegroeid op de boerderij J.J. Allanstraat 238-240. Kees was in 1899 getrouwd met Maartje Pietersdr Biere (1875-1932). Haar broer Pieter trouwde in 1911 met Cornelis' nichtje Antje Teunisdr Zonderland van J.J. Allanstraat 289-291 en deze zetten die boerderij voort. Haar zus Neeltje trouwde met Gerrit Groot en zij bewoonden J.J. Allanstraat 158.

Mogelijk woonden Kees en Maartje al vanaf hun trouwen in 1899 in (een deel) van het pand; in het bevolkingsregister uit dat jaar staat namelijk al wel hun naam genoteerd. Kees en Maartje Zonderland kregen twee dochters: Klasina (Sien) (1902) en Neeltje (1906).

In het jaar van aankoop bouwde Zonderland achter de boerderij een hooiberg met schuur. In 1925 volgde de bouw van een extra schuur en in 1930 bouwde Zonderland een nieuwe zogenoemde rolbrug over de wegsloot.

Zonderland had niet alleen achter zijn boerderij, maar ook aan de overzijde van de weg, land. Kort na aankoop van boerderij en land verkocht hij echter een gedeelte ten behoeve van de bouw van een School met de Bijbel op J.J. Allanstraat 149, die in 1911 gereed kwam.

Vanaf 1886 was het adres van de boerderij in plaats van gemeentenummer 149 Wijk D6, vanaf circa 1920 Wijk D5. In 1939 volgde omnummering tot J.J. Allanstraat 124.

Na het overlijden van Zonderland werd de boerderij verkocht aan Th. Spijkerman.

In de periode 1949-1958 volgden diverse wijzigingen aan het bestaande gebouw, tot in 1966 de huidige bungalow verrees. Deze kreeg als adres J.J. Allanstraat 116.

De in 1966 gebouwde bungalow J.J. Allanstraat 116 op de plek van de boerderij van de familie Zonderland.

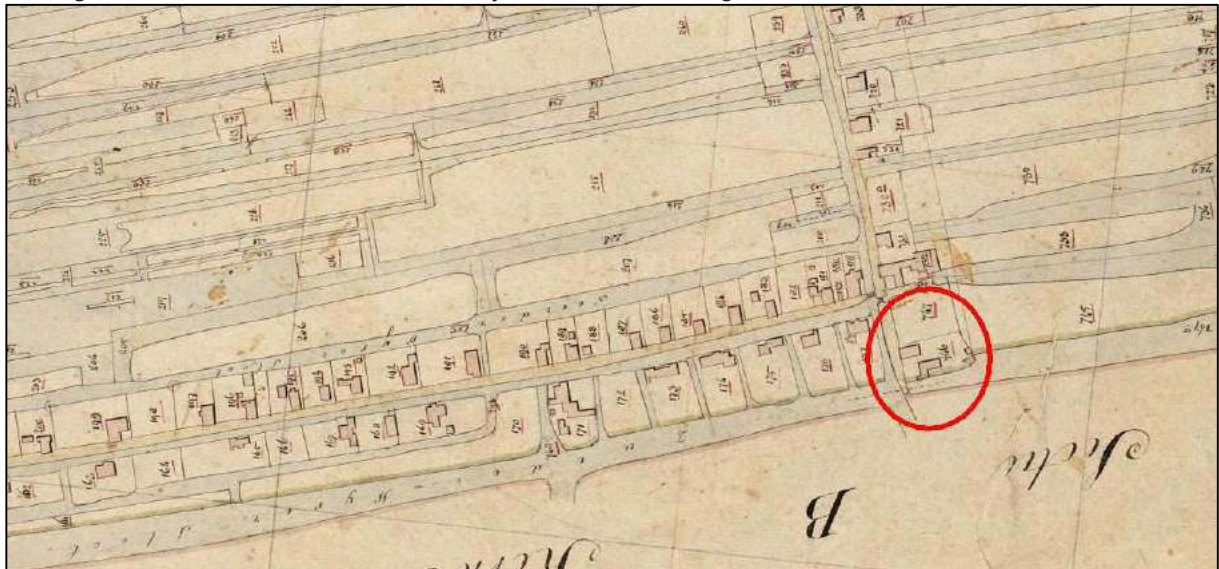
9 Middel 2

Inleiding

In het laatste kwart van de 19^e eeuw en de eerste decennia van de 20^e eeuw woonden aan het begin van de Middel, op de hoek met de Guisweg (voor de jaren '30 van de 20^e eeuw Guispad), twee generaties Zonderland.

Familie Teer

Het Guispad is in de 17^e eeuw aangelegd als verbinding tussen Zaandijk en Westzaan. Het is de vraag of het stukje van de Middel ten zuiden van de aftakking naar het Weiver er voordien lag en er al bebouwing op deze plek was. In elk geval in 1827 stond op deze plek een bescheiden huis met schuur, getuige het kadastraal minuutplan van dat jaar. Tegen de Zuiderweiversloot stond een woning, daar ten noorden van vermoedelijk de schuur, of omgekeerd.

Het kadastraal minuutplan van 1827 met rood omcirkeld de plek waar vanaf 1872 de familie Zonderland boerde.

Reeds voor 1820 was het eigendom van boer Pieter Teer (1760-1838), zoon van Hendrik Pieterszn Teer (1728-1795) en Aaltje Drijver. Pieter was in 1810 voor de derde maal getrouwd, toen met Aaltje Volder (1775-1852). Zij bewoonden het pand met hun kinderen.

Hun zoon Hendrik (1813-1848) werd vanaf 1840 eigenaar. Vier jaar later trouwde hij met Grietje Bergers (1817-1849). Hendrik en Grietje overleden een jaar na elkaar, waarna Hendrik's moeder, de weduwe Aaltje Teer-Volder tot haar overlijden weer eigenaresse werd. In haar overlijdensjaar 1852 werd het pand bij publieke veiling verkocht.

Een relatie met molens

Nu werd korenmolenaarsknecht Barend van Essen (1829-1855) eigenaar. Hij bewoonde het pand samen met zijn vrouw Elisabeth Groen. Zij waren datzelfde jaar 1852 getrouwd. In 1854 verhuisden zij met hun zoontje naar Edam. Barend's vader en moeder Arie en Grietje van Essen-Bakker woonden eerst naast hen maar werden de volgende bewoners. Barend overleed helaas na drie huwelijksjaren in 1855 en het pand, dat op zijn naam bleef staan, kwam weer in publieke veiling.

Nu werd het aangekocht door koopman Gerbrand de Jong. Deze was sinds 1852 eigenaar van papiermolen De Schoolmeester enkele honderden meters ten oosten van het huis aan het Guispad en gebouwd in 1692. De Jong woonde zelf in de Kerkbuurt, hij verhuurde het pand aan kantoorbediende Gerrit Vink, een jaar voordien getrouwd met Grietje Mulder. Na enige tijd kochten Gerrit's ouders Cornelis en Marijtje Vink-Huisman het pand van De Jong aan ten behoeve van hun zoon en schoondochter. Vink senior had een beroep in het verlengde van de eerdergenoemde Van Essen, namelijk korenhandelaar, in die tijd "koornfactor" genoemd. In 1868 werd zoon Gerrit niet alleen bewoner maar ook eigenaar. In 1871 verkocht hij het pand aan de Middel, inmiddels vernummerd van 446 in 377.

De in 1891 herbouwde stolpboerderij met hooiberg van de familie Zonderland aan het begin van de Middel, gezien omstreeks 1900 vanuit het oosten vanaf de Guisweg, toen Guispad. Foto © Collectie Gemeente-archief Zaanstad, fotonummer 21.02136.

Twee generaties Zonderland en de herbouw tot stolpboerderij in 1891

Eigenaar werd Anthonie Cornelis Zonderland (1844-1895), getrouwd met Jannetje Louweris Dik (1843-1868) en in 1869 met Antje Cornelisdr Bakker. Beide huwelijken vonden in Uitgeest plaats maar zij woonden in elk geval vanaf 1872 dus in Westzaan. Anthonie werd namelijk evenals zijn ooms en neven boer. Zijn vader Adriaan Corneliszn Zonderland en diens vrouw Maria Teunis Stant woonden in Krommenie, waar pa Adriaan hoofdonderwijzer was. Pa Adriaan bezat begin 19^e eeuw ook korte tijd de toenmalige boerderij J.J. Allanstraat 354 naast diens ouderlijke woning. Anthonie zelf heeft dit pand ook nog enige tijd in bezit gehad (zie hoofdstuk 10).

In 1891 werd het oude pand afgebroken en volgde herbouw. Daarbij werd het een klassieke 19^e-eeuwse stolpboerderij.

Na het overlijden van Anthonie in 1895 kwam het perceel op naam van zijn vrouw te staan.

Hun zoon Adriaan (Arie) (1879-1907) trouwde in 1902 met Antje Jacobsdr Schellinger. Zij werden in 1903 officieel eigenaar van de boerderij aan de Middel.

Arie overleed echter op 28-jarige leeftijd in 1907. De boerderij werd verkocht aan Antjes broer Jacob (Jaap) Jacobszn Schellinger, geboren in 1885, in 1911 getrouwd met Maartje Akkerman en na haar overlijden in 1921 hertrouwd met Antje Akkerman.

Verkoop aan de familie Schellinger, brand en herbouw in 1934

Intussen was de boerderij sinds 1886 aangeduid als Wijk G61. Vanaf circa 1920 werd dat Wijk H1. Gedurende de 21^e eeuw had de boerderij de naam "An-jahoeve".

De fam. Schellinger. Staand v.l.n.r "Ma", Jaan, Annie, Ko. Vooraan Jan Schellinger, Sijtje, Gert, Aagt, Jaap en Nel. Foto © Collectie Westzaan in vervlogen jaren.

De ruïne van de boerderij van de familie Schellinger, na een brand in mei 1934. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 22.05176.

De bouw van de nieuwe boerderij aan de Middel in 1934 door aannemer Jongejans. Voor de steiger staan onder andere G. Stark en de kinderen Schellinger. Links is nog juist zichtbaar de boerderij van J. Bakker. Foto © Collectie Westzaan in vervlogen jaren.

Op 23 mei 1934 ontstond er brand in de boerderij. Ondanks de aanwezigheid van 2 autospuiten en 1 handpomp (men bluste met vijf stralen), brandde de houten stolp geheel af.

Jaap Schellinger liet in 1934 een noodwoning bouwen en datzelfde jaar verrees er een geheel nieuwe stenen boerderij, gebouwd door aannemer Klaas Jongejans. De volgende generatie Schellinger bouwde in 1957 een verstelbare kapberg bij deze boerderij.

De laatste jaren

In 1980 kwam er een machineberging bij de boerderij, toen in handen van D. ten Cate. In 2005 verrees op deze plek een

geheel nieuw dubbel woonhuis met garages, qua stijl enigszins denkend aan de twee voorgaande stolpboerderijen.

De An-Jahoeve aan de Middel 2 in 1973. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.15196.

Anno 2016 de in 2005 gebouwde boerderij Middel 2, op de plek waar eind 19^e en begin 20^e eeuw twee generaties Zonderland boerden.

10 J.J. Allanstraat 354

Adriaan en zijn broer Willem als eigenaars en verhuur

Minimaal in 1827 was op de plek van de huidige woning al bebouwing. Deze woning stond op kadastrale sectie B762 en was rond 1832 eigendom van Adriaan Zonderland (ca. 1807-?). Zijn ouders Cornelis Cornelisz Zonderland (1764-1838) en Aafje Willemsdr Boon (1765-1845) woonden sinds het begin van de 19^e eeuw ernaast, op J.J. Allanstraat 350 en broer Pieter nam dat pand over. Kort na 1832 werd Adriaans' broer Willem (1792-1866) eigenaar. De Zonderlanden verhuurden het pand. In de periode 1820-1840 vinden we als bewoners de familie Kat-Fontein, te weten Klaas Gerritszn en Antje. Het had toen als adresaanduiding gemeentenummer 272. In of rond 1848 verhuisden zij naar elders, rond 1870 werden ze eigenaar van de schuin tegenover gelegen boerderij J.J. Allanstraat 423.

Bewoning door Cornelis Zonderland en zijn gezin

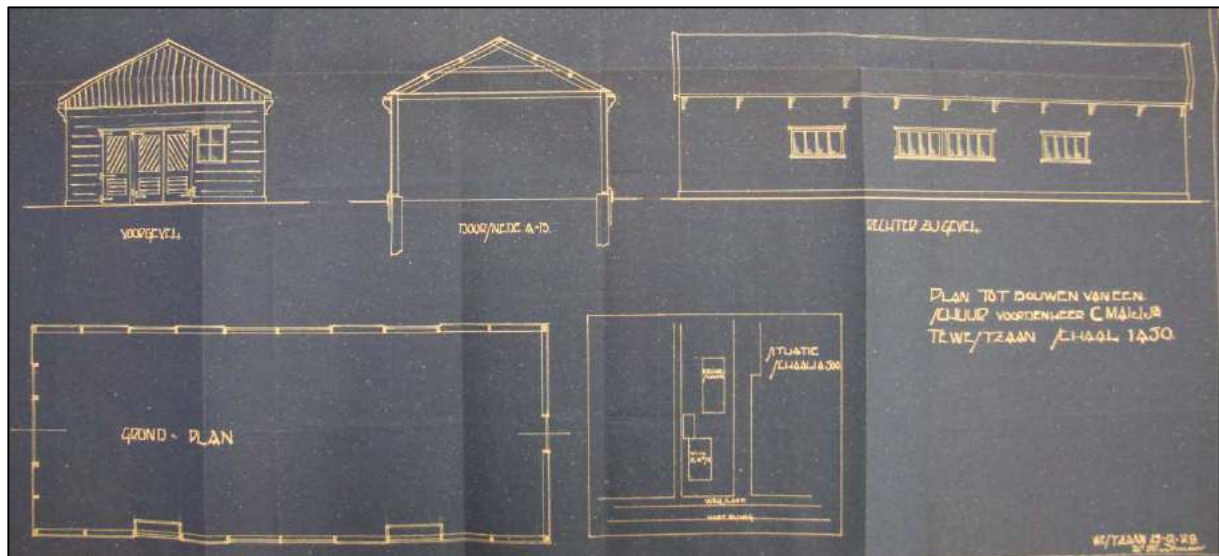
Toen werd Willems' zoon Cornelis Zonderland (1828-1860), in 1848 gehuwd met Aaltje Groot (1823-1904, eigenaar. Zij bewoonden ook daadwerkelijk de woning. Het huisnummer wijzigde in die tijd van 272 in 237.

Eigendom van de boer van Middel 2

In 1880 volgde publieke verkoop van het pand aan de oostkant van de straat, neef Antonie Cornelis Zonderland (een zoon van eerdergenoemde Adriaan) en zijn vrouw Antje Bakker kochten het. In die tijd was het pand in twee woningen gesplitst: gemeentenummer 237 en 237a. Enkele jaren later zou het adres wijzigen van 237 in Wijk E83 en van 237a in Wijk E84.

De woning J.J. Allanstraat 356 aan het begin van de 20^e eeuw. Rechts is een fragment te zien van de voormalige boerderij J.J. Allanstraat 356 met hooiberg. Op de voorgrond de wegsloot. Let op de belangstelling van achter het raam en vanuit de voortuin voor de fotograaf, die staat in de voortuin van J.J. Allanstraat 427. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 26.00432.

Bouwtekening van de schuur uit 1930.

In 1914 werd het pand grotendeels gesloopt en herbouwd. In 1918 ging het huis uit de familie Zonderland en kochten Cornelis Janszn Maj (1877-1941) en Trijntje Smit de woning aan.

Familie Maj

Het werd in deze tijd ook weer één woongedeelte, aangeduid als Wijk E75. De kadastrale aanduiding was inmiddels B1842. De familie Maj bewoonde het pand zelf.

De familie Maj liet in 1923 een hooiberg bij de woning bouwen en in 1926 "een klein wagenloodsje" of "karrehok" aan de zuidkant van de woning. Enkele jaren later brandde de hooiberg uit 1923 af en vermoedelijk ook de schuur uit 1926. In 1930 bouwde timmerman een nieuwe schuur op "de fundering van de verbrande schuur en hooiberg".

Na het overlijden van vader Maj in 1941 werd zoon Jan eigenaar en behield moeder Maj-Smit levenslang recht van gebruik en bewoning. In 1951 werd de schuur voor enige tijd gebruikt door de Gereformeerde Gemeente die in verband met een scheuring het eigen kerkgebouw op J.J. Allanstraat 185 was kwijtgeraakt. In de volksmond werd het tijdelijke kerkje aangeduid als "het zaaltje van Maj". Voor de tweede dienst op zondag werd gebruik gemaakt van het lokaal van muziekvereniging

Concordia aan het Weiver, vanaf 1954 werden de Zuider- en Noordervermaning gehuurd en in 1964 werd laatstgenoemd kerkgebouw gekocht.

Sloop en nieuwbouw

In 1957 werd de woning door de familie Maj verkocht aan Antonette Jüngen en Jacobus Johannes Sanders en in 1959 aan Dirk Bakker en zijn gezin uit Bergen. In 1961 werd Klaas Schaap korte tijd eigenaar (zie ook J.J. Allanstraat 332-334) waarna in 1965 Johannes Bruins eigenaar werd. Hij bezat ook

De schuur uit 1930, kort voor de sloop in 1971. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.37761.

diverse schuren achter J.J. Allanstraat 399. Bruins liet in 1971 de huidige bungalow bouwen. In 2008 verrees achter de woning een nieuwe schuur in stijl van een hooiberg.

De huidige bungalow J.J. Allanstraat 356 met daarachter de hooiberg uit 2008. Rechts de hooiberg van J.J. Allanstraat 350 uit 1913, in 2016 gesloopt. Links het huis J.J. Allanstraat 356.

Bijlage: Stamboom familie Zonderland

